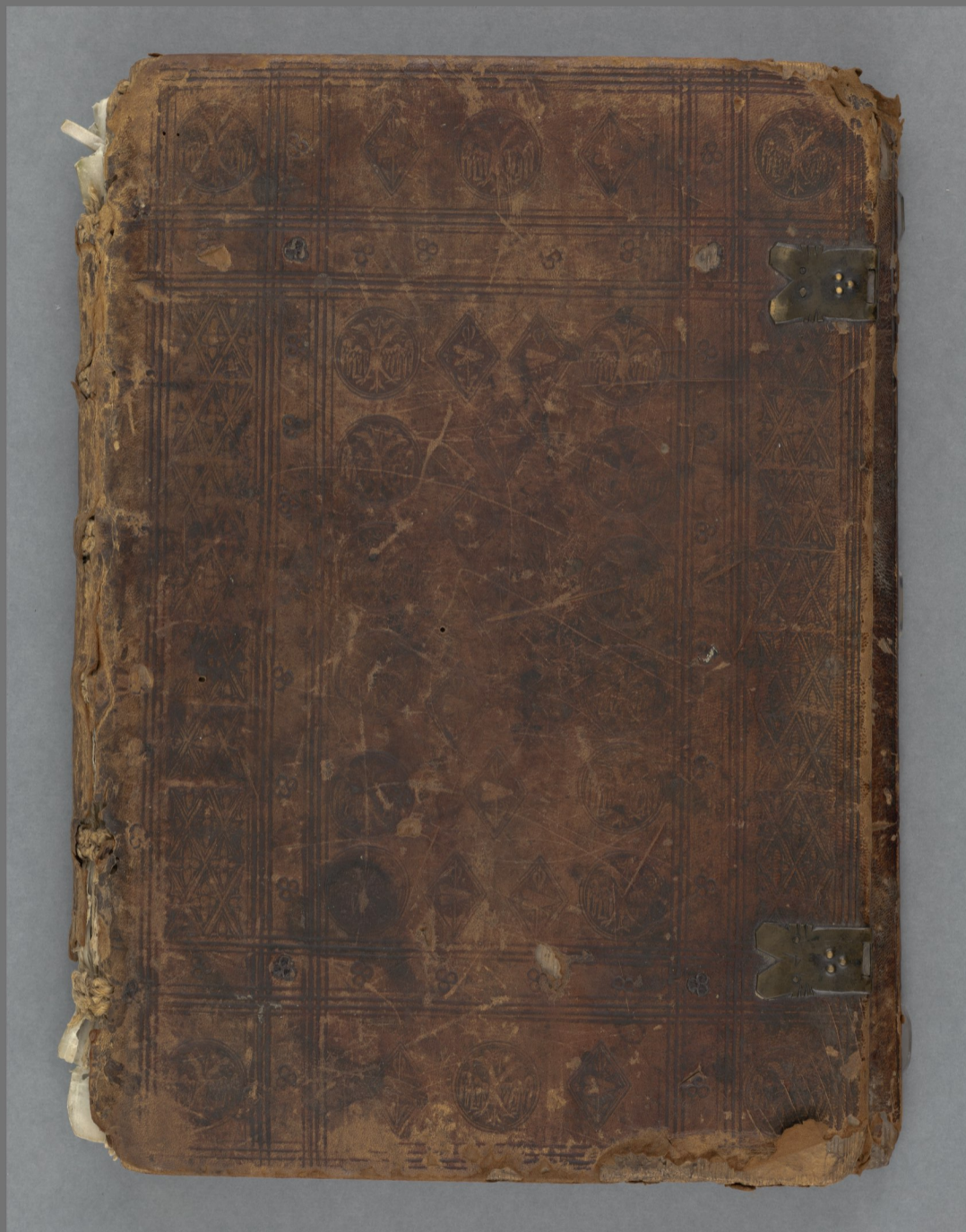

Magnus Erikssons landslag

Wrangelske boksamlingen

Tillkomstår 1480-1500

Digitaliserad år 2019

Bygginga **B**

fore epter mezmia ordhom / wardher byse eller ko drepin eller annat fa
thet ata ma / gielde fierding / aff fulla gielde / ok then hafin thz dotta som
thet farre atte **T**nd keris thz til mandz / ok erio ey asina witue til dy
h mz edde epter thz epter thz fa lundhes til **T**langfar fa amars fa
wari ogilt **T**wardher wer knatte fa langfar aff andro fa / sua at eg
handen gater thz ey nytiath vndi wot ok sila / tha skal then som fa agter
skachan giorde / hinom silafyning / fa epter tvegia medzmannna ordho
nempe sm huar thera eller botte

Bora bonden by saman / tha legia the hordz hald waderlaghe
om thera hordhald / thar agter huar androm var / gora / nd fel
ler ey thera hordhald / wari sik mz thvigia manna edde / eller
botte tva fra Ensal hordhaldz manna / tapper han bort bysa eller koo
eller huar fa thz helst er / ok finder thz ey ater / gielde ater fullom gielde
hwar epter thz som thet er wari / epter tvegia medzmannna ordhom
Ttaka dyvir fa aff hordhaldz manne / er han seluer nar / ok far ey
kester aff gielde ater fullom gielde / far han lest / er aff / wari sak
les **T**kalwar ko a mark wote / ok kalwar bort tapper / botte ortugz tap
per han kidi eller lamb botte fira penninga **T**komber bondens fa /
amars mandz handwerk thes som snaru satte / eller stot a lagde ok
lytter thz dotta aff / eru gildro sagalyft / botte hordhaldz man halfgilde
then som fa atte **T**eru ey gildro sagalyft / botte then som gildrathe
fullom gielde **T**tapper hordhinga bysa eller koo / kan ey ater fima
miste sina legio **T**tapper han vngode miste ore aff fime legio / fore
get eller faar ena ortugz / **T**fore kalf lamb ok kidi fyra penninga
Tfore gamalt swin ena ore / fore arsgamalt swin ena ortugz **T**va
ker bonde wardher han ey lafter eller lytter aff wari saklest

Hordnaker

snara

Hlar man bast eller dryter quasta aff eek / eller dryter man poro
eller wille humbla / amars mandz skogto / gielde ater skadg
an / ok a thre mark / an han wardher lagalyka til wimen **T**hu
ar som dryter poro a bya almenningom eller a heradz / eller a landz
almenningom / fore olafa messo / wardher takm mz / botte siex fra **T**he
mpter man wille humbla a bya almenningom / eller a heradz eller landz
almenningom / fore barte plomei messa / botte tollf fra / hafin engen wa
s at kiera a han / wtan vetter aghande

It thofual
ca xxx

bygginga **th**

xx

Hover man fa' olofuanðes a amans manðz eya / hvar fa' thz wan
 kan / hvar thz fa' jntaker / han skal thz laghka bysa a soðna
 thunge / komber aghanden ok byndher vit fore sit fa' / han sk
 gifna þze fore hest ok gamalt noðt / fore vngnote geet eller fa' æteng
 fore kalff kith ok lamb fyra þemuga **Q**lofer ey aghanden æter sit fa'
 ok rat til bndher jman thre symadagha / tha ligge hans waðnaðe
 a som agher / kan thz sidhan snllas ok doo / wari hans skadh som ey w
 losa **Q**later man sit fa' wari aldri aghanda loff / the eya han agher
 ficher hit / tha wariðe lofhy thes fa' sens halfo minne thz er sakr

Rover man fa' aff sotarby ok waker hem olofuanðes sinom gra
 nom wreke bort / eller sciae genstan midher / ok bote thre mark
 thz naker aff gramom hver a han / tha dyh mz srey mannom
 ok wreke tha bort / at sakloso / wil han ey bort wreka eller midher sda bote
 srey mark **Q**Eugen man ma amans ankoste tagha / hwar te skyp eller an
 nor thing / hvar thz hest ar quikr eller doð / ok sigth til nakra myt haura
 wari at han **Q**hafue loff eller legth fore sik aff rettom eghande hu
 ar amoz koust gor / stande thyufo vit fore som srey / thynfua balkenom

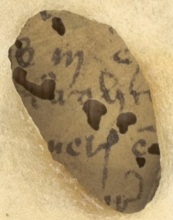
kopmala **th**

- Q** Om lesore kop / sit klette / eller hus **imo**
- Q** Om man koper gul eller siluer ok ar fals **ii**
- Q** Om man koper wax salt rotile / ok er flerdh mz / eller hvar som koper
 wadh bondans hustru eller barn **iii**
- Q** Om man gor kop a thorge ok thz blandas **iiii**
- Q** Om man legthier hest eller hors / ok fordrfuas thz / eller taker **v**
- Q** Om man legger þemninga eller amoz thing / thz tal amans **vi**
- Q** Om man seter androm pant / ok losrom **vii**
- Q** Om man skal pant / ok byndha a thunge **viii**
- Q** Om then som borgtha fore þemninga eller fore manðz sak **ix**

Rover man aff androm kopuat / fa' eller klofuar / skept wady
 eller skurim klath / gort gul eller siluer / last dorath hus
 skal alt mz win ok witne kopas ok goras

stak
 nep
 bo
 fra
 luff
 at
 thel
 nau
 by
 at
 dag
 lig
 Om
 plaa
 pubu
 coz
 expe
 mac
 gper
 huf
 b. ca. xxxv
 bygginga
 balt ca. ix
 no
 f
 legibz
 doam
 dpp
 alexo
 nec m
 mag
 wwey
 Nelu
 faied
 w
 f
 tudep e
 Non d
 Bond
 Quafao
 ca
 reb p
 Gme
 cog
 mo
 la

th thjuof
 b. ca. xiii

Things 65

xxxiii

huat the scuh the bota **T**hiru koster agher haldas fore herathnes
ok m3 thuru mangom hestom

xxxiiii

Thiru man ma wekha mote laghmanz dome elh' herathhof dinga dom

Thiru man wekhar mote herathhof dinga **xxxv**

Thiru herathhof dinge eller bonde wekhar mote laghmanne **xxxvi**

Thiru som byter laghmanz dom eller herathhof dinga dom **xxxvii**

Thiru samms agher letas **xxxviii**

Thiru kungs rest of om them som stempde eru ok ey wilia koma **xxxix**

Oha laghman skal wehas th agher biscover q lande kungora lara
ok atta wena sagi fore legia / at alle magho koma the ther byg
ia ok boa ok bygia q laghsaghu til landz thng **T** Biscover
skal m3 sib hafua rwa a blorka wegana sidhan skal almoghen weha sies
hofman ok sies bender / the tollf scuh m3 klerkom the man weha / aff
them ther booa q laghsaghu / som the wilia fore gudh andz swara / ok
landens eru nyto / eyter thera basta samwite **T** aff them them agher
kunger en taka / them gudh honom q hugli sender / ok han forstar alno
ghanom / nytan wana **T** then som kunniger til laghman wal / han
agher theta swera / swa buter / lak mib gudh hullan / ok the helga dome
lak a halda / at lak skal with fatka ok rka / over alla mina laghsaghu
q allom domom verito fylgthio / ok aldre wrango / amote mino verita sam
witi / ok lagh q olaght aldre wrangia / eller orat storkia / Ey fore redd
eller weimnga guri sculd / ok ey fore alvmd eller illan wilia sculd / Egg
fore frendz semio eller winstap sculd / swa se mib gudh huller som / lak sant
figter **ii**

Oha man skal herathhof dinga weha / the skal laghman ey manna
al foren / thng / stempna / a veritom thngstath / q sama herath
the skal herath neimna / tollf man / tholika the wilia / ok sies
man laghman m3 / the tratan scuh kunge q wal legia the aff them q
herath boa / kunge taki en aff / tholikan han anl / som han wet the til
fallen wana **T** er ey kunge / hulendes / the taki then herathhof dinge
som kunge th q hender sater / ok herathhof dinge skal sama edd swera
som laghman **iii**

Oagher laghman m3to fore sin dom / gifue kunge muto / ok sine
triga mark m3 of miste sit laghmanz dome / ok fac the sitan
aldrer ater **T** agher herathhof dinge muto / gifue kunge

Handwritten marginal notes in a smaller script, likely a commentary or gloss on the main text. The notes are written in a cursive hand and cover the left edge of the page.

things of

unto of a freitighi marke of miste sit heradz hofdinga dome of fac
thet aldr ater. **¶** huar som han giter ther til annet n3 fullom skar
som ar han unto tob han tak aff them frutighi marcom arta ritugh
of trectay marke **¶**

¶ ght ma en may flew heraz hofdinga dome hafna an eet
of han agher / of han agher tridhmg hafna aff allom heraz
rat q thy herathe / of herathe radde sicut fore them tben huto
ater en **¶**

¶ Afrant som aff heraz ahmenningom ganga sculu skiptas molan
ahmoghan / epter thy som huar er nordh egthane til q herathe
of kinnige sm tridhmg **¶**

¶ omber thng dagher a helghay dagh / eller fastodagh / tha lyse th
heraz hofdinge a thng / of tak en amay dagh fore / thelhan
han wil thng hafna **¶** hys er han ey tha siren boudes saklos
hema til thes vitar thng dagher komber of heraz hofdinge bete the nire **¶**

¶ hru sculu thng a rina wana om aret / forste fra tyughanda dagh
swla / of til mo wena fasta dinnar fra wallborgnesso of til sanc
ta olafs dagh **¶** tridha fra mikelsnesso of til aduent / q thes
rma sculu heradz hofdinga thng halda / a enom dagh q hwaro wku
of a veytom thngs stach **¶**

¶ yra landz thng / agha haldas / the forsta nest epter tyughon d
dagh swla **¶** annat nesta manadaghen epter midfasta sml
dagh **¶** tridha nionda daghen epter sancta petrus dagh
fierde nesta manadaghen epter sancti mikels dagh **¶** huar saghman
skal thng a en tid om aret / hwaro herathe / sinne saghsagan / wil
han optare radde sicut of lyse thet a fiortan nattom fo: an han thng a wil **¶**

¶ il man til annay bara / tha skal man hem til hans fara / medt tben
kalfastom manom / stempna honom til thngs / of sigtha huar sak
han gifuer honom / komber han til forsta thng annat eller of
tridha at swara fore sit n3 saghom eller n3 sagha wtuom th er wal
komber han ey of en hans forfaldz wtuom / tha er han sater at the marke
fore sin trysto / of heraz hofdinge nempne genstan tols man hem till **¶**

Huru saghman
til agha haldas

Sua stempes in
haretz men ock
elli bete hwardis
sakena

Hec faciunt causas festis tractat dieb
pax status admissio manumissio re pita
tinny expuras mora test abec volent
cug piter pite ius filius ex re

In utro ca de feris

Þings (th)

þaus tak þu þu þu mark / ok malssegjandi þare til þaus aff mro / at þing / annat ok tvegia. Komber þan ey til swara forfallalos / þa wære fallen at þu / hlyðandi sakeme / ok þerz hofþingge nemme tolf manz nuz sielfuom sigi / ok merz launfiname / at taka þu sakena / þer þu þu dela / ok þu mark / fore þu þu þu

So ey kan
ana lagghida

Oomber þen til swara saken giss þman lagghingom / ok þen som / þerz wil ey eller or þu ey / þu til sakeme binda nuz wituom / þa wære þen sakles saken giss / ok þen bore þu mark som aa / þar þu fore faldz wituom wæren aldre giss witan en tæll fore samu sak

þaria yppa þa rig

Aygh agþer þerz hofþingge nemma þing / þan til mands / at taka / fore þuom / for ey talf þafua þer þu wituom / þwar þan er laggh / þemþer eller ok lagghingutka eller ey / al forfals wituom agþa / sweria a sama þingge þer / þu wituom

ima rig ney
sm utne

Dulsmal

Alle edha or
wituom þa rig

Nerz hofþingge agþer þing / þu a hwarom þingstagh / En þing / þar þer skal wæra / hwaro þerz / ok hwaro þu wære saggh skal þing / þaf / nas þer / þu at enest flere / at þingz bindi eller þess þema / ellegþes / þafue þonder aldre giss þing / at þu witan er / hwaro wituom

Aþ þan þeranden or þa swaranden nuz wituom til binda / a þen þingge / dagh þan þu swæren ok swaranden bindi a ne fore þu / þa skal / þan nemma þu wituom / ok a nestu þingge daghe / þer er þer / þar þe / wituom ok sweria / witan at þan þa ey swar þer / a þu sierte þingge / þa skal / þan a sama þingge þar þu wituom nemma / ok sweria lata / þu þan þer / wæra þu þu / ok ey wituom mal / ok þen som þerz til. hlyðandi a ne fore / þu / þa skal þan a sama þingge / som þan swarar / þu laggh festa ok ganga / a þu nestu þingge þer nast / ok witan at þan ey swarar / a þu ytersta þingge / þa gyri þar þa a samu þingge / festu laggh ok gange / elles wære fallen

Alle edhe ok al wituom / skal man ganga / a wituom þingstagh ok þingstagh

Nu komber þen til þingge edh wil ganga / ok malssegjanden komber / ey at þafua edþen / eller er þan þer ok wil ey edþen þafua / gan / ge þa þonde þu edh / ok wari þen edþer lagghiga gangen / Wil / naker þen edh siðþan quæha / þa samu þu þu þu sweria / at þan laggh lika / gangen er / þafue siðþan engon wæls þen edh ær bryta / wita þu þu

King's

xviii

the wari of felshand botom

Bytter bolfafter man of wil vndan fly war huar sal the helst ma wil han seluer vat gora ware sakles wil han egg the biude vetter malseghande han vnder the sak / ok soke til fullo boot meth heraz hofstingia ok suo herathe / ok taki huar son lit then i sakenne agher **¶** alt thet wt soles aff bondom / m domom ok skalom kan the ater domas the gifue huar swa my lit ater som han tok m svornio case ok waren saklase fore vans botom / the at thet toke m domom ok skalom

Adompt macth

Sigther bonden se wara off betan the hafim thev mazman wald wald wita m suom edhom / at the ey mera matuk hafua / an hans brut waro til

Dafuer boude afiath hme m se the mietas scal fore honom / the scal thet wtan met wara / agha ok flew i bo meth honom / eller ai Inlagas fa / eller bolagag fa m wituom saman kumith i n til hano alt skal thet skiptas vndan mti

afra d

Nwar som man soles fore sma sak eller bruti sterve eller suere the agha maz man i gan di ganga / ok nieta huarom sua my lit som han i sak agher / ok laten malseghandans ha quar van wara thev til han wil han hafua

Id i bygninga salt ca xxvii id i xxxvii ca

Dwar som tolf man sculu en warihan wita ok amman saluan gora ok gora the the ey a sama thinge / the bote huar thev the mave / wtan the tolf i kimgo rest nempnas / the gorm thet them bor **¶** allom wituom i allom nempdom ok i allom edhom / sculu bolfafter man wari

Naraz hofstingie ma budhkafla up shiera the kimgo bress eller budh kember / swa ok an stult wandter i bygdeme / eller drap giorz / ell man hme taken m ammas kumu / eller quinna waldtaken / eller man aff bytkio / eller aff bytkiogardhe takm / then som thev arte frid hafua **¶** then budh kaffe heraz hofstingie upshier / skal fram ganga ok ey ater / ok skal antra budhkafla wt hara / wtan at hon hafue son else an tolf ma **¶** kember budhkafla stan i by gange wt wistan / kember han simman i by gange wt nordhen **¶** alle agha budhkafla beva bryttia ok landboa / a huar the eru svelse eller ofvelse **¶** ub sigther amma budh kafla i by kompan wara / ok amma sigther ney / hafue then wize d son

Budhkafla

Things li

ena mark binnige samund at lera / tapper nempden bote tolf mark tak sey mark binnigen ok sey mark malsegghanden / tapper malsegghanden bote sey mark the kunnige ok the nempdenne / Alle witnes man fore kunnige fore laghmanne fore herathe eller fore heraz nempd / the sculu svoera om at the mal / the witna / birtia se sua gudi hecra at the witna vet / ok stant om the mal / ganga thesse witne at fore kunnige dome / the bote no mark til thescyptis / ok wardhen aldre thingy bare ok ey witnes bare / ok ey edsbare / wtan heten skampdamen ok ey witnesman fasten ok stonden wtan boko / ok bote biscope the mark

xxviii

Oan nempdenne ey seinia / heben syw aff herne vera / wari warth / huan the fella wari felder / wila the tolf huarte vera eller fella / for an the thing er schitt / the bote huan thesa the mark / malsegghanda kunnige ok herathe

id. pp. ca

xxviiii

Ohen us thessen nempd skal hafuas / the skal foghote halda koster fore thes som kunnige dom hauer / us arta hestom / fore thes som kunnige dom / us sigle hauer / us fem hestom / herazhofdunge halde kost fore laghmanne us arta hestom / fore hwarom hofmanne som nempdenne siter / us edom hestom / ok huan bonde nempdenne us enom hest / thes fore at herazhofdunge skal thes koster wargfua / the skal han wparia allan thes heraz vat / som the falsd fore nempdenne / ok huan / smo herathe

xxv

Omer laghman eller heraz hofdunge dom wal narar wedpa mote thes / the skal han wedpa a the sama thunge thes domes gis / alle ghes hafin entre wals at wedpa mote honom

Det vadh mot laghman oc h

xxvi

Uadher man mote heraz hofdungia / the seti wther tolf ora / ok herazhofdunge seti amot the mark / undi laghman / tapper bonde the tak heraz hofdunge half mark ok malsegghanda vat ok half mark laghmanne ok herathe / tapper heraz hofdunge the tak bonde ena mark / andra laghman ok wthra herathe

xxvii

Uedhar bonde eller herazhofdunge mote laghmanne seti bonde eller heraz hofdunge amot the mark ok laghman sex / tapper bonde eller herazhofdunge / tak laghman ena mark / andra kunnige ok wthra herath tapper laghman / tak thes som wedharke the mark ok the mark kunnige ok the herathe

Dyngs th

Domb

Nwa som bryter heraz hofdunga dom bote the marke fore laghmande
dom sey marke / thessin mal agha a heraz nempd sbitas / Edore / hofgme
mordh ok vray / quat the cru hofghe eller laghe / sidhan al dombrit bade
laghmande ok heraz hofdunga / wra the mal som hira til kunnge nempd

Amunge agter sammend leta / han ma atoz bryta alla skul saknar laghman
agha laghskia / at engen agter orsaka bota / ok engen agter thessin bota
sana sak

Wha kunnge wil sielfuer sin vaitare thing / halsa i rikens eller the som hira
dom hafua / the agter kunnge eller the the kunngeza i hvario landstap
sey wikom for an the haldas / alle saku koma til the vaitare thing
at kiera a them som them hafua vait / gort / ok kare a forsto thinge / som kunnge
bress en lasin / sidhan a kurbio stempno / ok the stal enkte thet om dmas at
the same / framletis huar som ey kumber til the vaitare thing / the kunnge
bress en swa til foren lasin / the stal ey thet sither dmas om all maal / an the
wardha laghlica kads / swa som han sveluer til swara ware

Ezras balker

Om them som i flob ok firanote eris / the henganga gort i bondans husom
eller heme

Indw kunnge man i amans gort ok far skatha / i the han vudan kunnge n

Indw i quat husom bonden agter fruh hafua

Indw om han far sacn eller selaght mellan loyer

Om man videt hem til amans ok gort the engen skatha eller bryter v

Han hris ok selar engen

Om han far far eller selaght / som hemfok gort / eller aghas the wittet / luku
eller tonyt

Om thet loyer to sinom gort som the videt hem at / ok wadter han saar
eller dreym / sidhan han kom to sinom gort / eller dreym han amans

Om man hitas i gort saw ok skias ofare / ganger amans sidhan bora
ok hemper wagn ok hiech / ok quat som malsghande eller jordegghande agha
aff fridbonome / eller aff skoflingenne ok om julemming

Om hemfok warder gort a landboa / the agter han ey i fruh bria

Om thet warder far eller dreym / som landbo gort soker / quat malsgh

Andey ok jordegghanden the agha ey taka aff botom ok skofling

Om man hemmes a far mal ok hiech

Om man hemmes epter thet at botes eris wrefaste ok borgarke

luff
no f
doan
alex
mag
f
w
f
No
In vta

M
A
G
I
M
A
C
O
O
V
M
V
R

Drapare baltter m3 dubs

- O**my drapare dor for ah han er saghwinnen xxi
- O**my drapare dor sidhan han er saghwinnen xxii
- O**my drapare dor sidhan hans dagher er wte / of ihuu man scal xxiii
- annay til draps binda hman nat / of ar xxiiii
- O**my the bruc man scal bota fore fatter eller moether eller frender
- O**my engen bindz til drap hman nat / of ar xxv / xxvi
- O**my engen kemies widd draper / of engen wardher til binden
- hman nat / of ar / of om dulgtha drap xxviii
- O**my herathe gife sak fore mordgield / of ihuu mordgield scal botas
- euter inuitali **O**my man wardher dreym / of om xxviii
- O**my qwinna dreper man / of wardher fangen xxix
- O**my qwinna wardher ey fangen / of dagh of dyghne xxx / xxxi
- wardher drapare fangen tha scal leufman goman
- O**dreper prest sekman eller sekman clerk xxxii
- O**my sekman eller clerk wardher drepen / of malsegghande er ey hies xxxiii
- O**my man wil anta drap seet of boot / of om they sieluer kemes xxxiiii
- hina sak **O**my lester man dreper amman xxxv
- O**my lester man higger amman fulfere xxxvi
- O**my man gor forsat fore androm of dreper han xxxvii
- O**my man wardher dreym tha kunniger byndher ledning / for xxxviii

Oomber skilnather manna mellan / at huer thera dreper amman pmo
 thev ligger man geyname / of boten begia thera arfua / kunnige
 of herathe atta dringher of trettan markes huanion thera

Odreper man amman of fangas a fersta gerning / andher likth eller
 a ferstum foot / a sama dagh of dyghne / som han gierningena gior
 die tha gifni liff fore liff / of hafne hvarghen frid / utan /
 kntio eller / of kloster / om thet kan gnosuas at han giorthe the gerning m
 lust of utan alla liss nosh / of thet ligge til heraz nempd / thev giernin
 gen giorthes / for ah man liff aff honom taber

Romber thes mans nyste arfue som drepen wate hman dagh of
 dyghne of dreper draparen m3 erme bratte utan dom / tha bote
 han of faste som annay drapare / of yyme ey land of ey liff miste
 utan bote kunnige of herathe som for er salt

Drapamala balker/mz arlia

profuas sua
daz so quibz

Ran itz swa wana at nestla arflia thes dotta/eller amant man wil
kundra draparen fore gudz sculd eller herwa budh/wardher
tha draperen drapin/q wardand han tha skulu profuas hant
gerninga/swa daz som quibz/ok dimes epar hand bruton
ok ligge ogilder ok botes eukte fore han **Q** wardher han drapen andro
furdom/wtan wardand hand/tha botes fore han fulder veiter/mal
segjande ok herathe ok kringe/ok thet ligge til heradz nempd

Sua dazke dapa
daz til kag
hand # or fura
i for bethald

Rymer draparen til bruto eller blaster/ok wardher ey takm aa
sama dagh ok dyghe/tha skal heraz hofdunge genstan budh
kasta opskera/ok thing stemma/ok then som geringena
giorde kinni felugher til swara/kienes han thet harva gjort/eller
wardher til sinnen/tha agher han hafua manasha dagh/fore kring
koma/ok fiorthay natta dagh swa kringe fara/ok ey lengor/wtan at
han mylde kringes nath **Q** hvar som geringe gor a han smay then
dagh/hafui brutit edzpre

vil ey drapen
vaska thessa
thyma

Uil ey draparen til swara koma/a thet sama thing/tha hafue
malsegjanden wald/han til draps binda/som han til swars
komen ware/ok hafue engen dagh ok ey fridh wtan q bruto
eller q blaster

Siter fridhlos man quat ok wil ey vyna/ok malsegjande forma
ey at takan/siggi tha til heradz hofdunge ok lensmanne/the
agha han fanga lara mz malsegjanda

Uha nabra man wera draparen/fore them han waha fanga/ant
hvar q sino keme/eller amantast/tha wari thet thegilt/the
gora som han wera waha/ok alt thet the fa wari ogilt/hwat
thet ar drap eller har

Raner nabar draparen aff them han fangar/hafua/then thet
gor han hafuer brutit kringes edzpre

stepp dapa
ontapstan

Nwar som draparen wardher laghlika fangen/taker nabar
sidhan lapy fore han/gifni kringes lapy ok a frutiggi man
quat gelder thet er malsegjande eller lensman ell quat manne thet er

Drap m3 vohia

xxx

Uer thet er qvinnia fangen i mættan dagh ok dygthne / thea skal hon til draps bindas a thinge / sia som annar drapare / ok bote malssegghandanom furetighi mank / Ennuge sita ortugther ok trettan marker ok samulest hvarthe **¶** Er ma man qvinnio fridlofa gora / om hon forma thea bota / thea hafui thea malssegghanden mest wald huat han wil helder numne botev taka / eller hennie liff / ok wære saklos fore malssegghande binnunge ok herathe swa som annar drapare / bote the engen then hona foether / eller sandwist n3 hennie hafuer / wotan at han swer hona fore them som hona anha fanga **¶** Wær naker hona / thea wa ve alt thet thegeit / som han get / ok alt the ogilt / som han far / som fer er sak

It m edro
xxx capto 2 y
+ forma hoc
cy fulls bato

Nwan som draparen waerthe laghlika fangen / huat thet er man eller qvinnia / thea skal malssegghanden han fa binnuge lantfmanne lantfman agther han i binnugs hekre setia / ok thet gema lara thet til thing er stengt / ok hans vetter skal goras **¶** lantfman skal han til things fore / ok thet malssegghandanom atov fa / sidan skal malssegghanden han thet wintia lara ok dema ok hans vat / gora som fer er sak

Oreper prestur eller blerker lekman / thea skal togtha biscoopen binnu ratten ok arfua thes dotha malssegghanda rat / aff botom **¶** De per lekman blerken / thet taki binnugen sin vat / ok hans arfua ok herathe sin vat epter then dotha

Er draparen lekman eller blerker / ok ar cy vetter malssegghande iulendes thea thet kere / wero thet drap fore them som a kare uethan malssegghanden borto ar / komber han sidan hem ok lref uer botev / war thet wart fore honom som foet / alerthe jstn wari ok wart fore allom androm som thet binnio framletho akera

Wædz the wæc
a noget fraua

Uil man wita drap sat / ok bot / kere malssegghanden binnug eller kera the epter botom / a huat som epter kere / hin sigther the boot / gutha wava / thet agtha tolf man wita huat the boot gullen war eller cy

¶ Komber man til things / ok kernes wædz sma sab / the han agther doth fore thola / thea sulu thet tolf man wita / huat han biendes antger the sab elles cy ok them tolf agther lantfman binnug **¶** hvar the kan annat fa man sarnan gora / huat fa uer thet sak the

Mo subtili

Drap m. w. ha

helst er man hafua' w. h. gangit' of gar' thet a liff / the sculu' thet tolf
man fweria / at han kandes w. thet the gerung' / for an' domber' d. w.
han gis

Deyer lyster drenger man / the agter han fangas aff malle
ghanda eller aff kinniges senfmanne / eller aff heraz hofst
inga / a' hwar han kan han fa' w. an' q' b. t. io eller q' h. e. f. t. e.
gardie / **A** fangas han / the agter han til things foras / of thet skal
liff aff konom' domas / of hwar te botes eller fastis fore han

Or lyster man affing' eller fulser' / of forma ey fullom bo
tom / the skal han sammledes fangas som for er sagt' / **A** kom
ber engen' i man' manatha' dagh' / som botes w. t. g. i. e. d. e. r' fore
han / the fores til things / of k. m. u. e. r' f. i. n. g. e. s' g. e. n. o. m' h. a. n. s' h. a. n. d' / thet
er lyster man som ey er b. o. l. f. a. s. t. e. r' / of ey forma fullom botom d. i. p. e.
kalda

Forsact

Or man forsact' fore androm' q' husa skivle' q' skogha skivle
q' grunda skivle' q' fia skivle' eller q' w. o. n. a. s. i. a' skivle' / kom
ber man' i. d. h. a. n. d. e' g. a. n. g. a. n. d. e' / a. k. a. n. d. e' / eller w. o. a. n. d. e' / fal
der thet fore ar' / sigge' q' f. i. r. a. t. i. g. h. i' m. a. r. k. a' b. o. t. o. m' u. l' t. h. e. s. s. p. i. r. i. t. i. s'
A falder thet som til komber' / the sigge' q' a. t. a. r. i. g. h. i' m. a. r. k. a' b. o. t. u'
w. t. a. n' at thet som forsact' g. o. d' / h. e. m. p. n. e. s' s. i. n' f. a. t. h. e. r' s. i. n' b. r. o. t. h. e. r' / eller
u. a. k. a. n' s. i. n' f. r. e. n. d. a' / som han er m. a. l. s. i. u. a. n' u. l' at h. e. m. p. n. a. s' **A** n. d' sigg'
a. m. a. r' w. e. r. a' f. o. r. s. a. c. t' g. i. o. r. t' / of a. m. a. r' e. y' / thet' w. i. t. i. n' t. o. l. f. f' m. a. n' / h. w. a. t'
f. o. r. s. a. c. t' w. a. r' g. i. o. r. t' / eller e. y' **A** o. k' b. a. l. a. s' thet' f. o. r. s. a. c. t' w. a. r. a' s. o. m' e. y'
k. o. m. b. e. r' d. r. a. p' u'

W. l. e. b. o. t. t. e. s'

Uar der man dreyr the kinniger bydder lesching' ut of
skip' ligger' q' lagha laghe' / sigge' q' w. a. b. b. o. t. e' **A** thessom ma
lom' n. d' e. r. u' s. a. g. s' / the skal swa b. a. d. d. e' s. a. n. b. a. m' of h. a. l. b. a. n. a'
w. i. d. d. e. r' b. u. n. d. a' s. o. m' f. o. r' e. y' s. a. k. t' **A** w. a. b. b. o. t. e. r' a. g. g. a' s. u. a' s. k. i. p. t. a. s' / a. t. t.
m. a. l. s. e. g. g. h. a. n. d. e. n' t. a. k. i' f. i. r. t. f. i. r. e. t. i. g. h. i' m. a. r. k' / of a. n. d. r. a' f. i. r. e. t. i. g. h. i' m. a. r. k'
t. i. l' t. h. e. s. s. k. i. p. t. i. s' g. a. n. g. e. n' m. a. l. s. e. g. g. h. a. n. d. e' k. i. n. n. i. g. e' of h. e. r. a. t. t. e'

A f. u. g. g. e. r' m. a. n' a. t' m. a. n. n. e' of a. m. a. r' w. a. d. d. e. r' f. o. r. e' s. t. a. d. d. e. r' **P. m. o.**
w. i. n' h. o. g. g. h. t. a' w. a. d. d. a' / of o. m' h. o. g. g. h. t. a' w. a. d. d. a' b. o. o. t' / b. a. t. t. e' f. o. r. e' u'
h. w. a. t' h. e. i. d. e. r' t. y. p. e' e. r' m. a. n. n. e. g. i. m. n. e' e. a. r' u. l' u.

luff

no
docum
alex
mag
w. f. t. u. d.
w. f. t. u. d.
w. f. t. u. d.
w. f. t. u. d.
w. f. t. u. d.

Drum
H
h
b
H
o
k
H
f
n
s
n
s
w
H
h
e
r
e
r
n
a
r
k
H
C
h
t
e
s
b
e
r
n
a
r
k
H
n
H
C
g
e
r
m
y
e
s
s
e
f
r
a
m
a
t
e
y
f
o
r
e
l
i
g
g
e
H
t
h
o
l
H
B

Sammal m3 wadha

Dróm m3 wadha / eller fot framman wistun / bote thw dra fore san' ok tollf dra fore
Hingger man then nast er thimolfinger / bote siex dra fore san' / ok siex dra fore
 lyte **H**ingger man lengste finger wari samu bot **H** fore than nest er litte finger
 bote thw dra fore san' / ok thw dra fore lyte **H** hile finger wari samu boot
Hingger man ta aff manne m3 wadha / wari ta swa guld i samamale som finger
 ok halfo minne i lytes botom III

Oastan man stene eller skivter stang / eller hwaro handa han helst kast
 tar komber us amma stad mider / for an thet / skadha gor / stoter us
 aff stene eller aff stokke / eller aff huse / eller kastar ober hws / ok
 ser ey hwar thet mider komber / thet hwar handals wadha **H** wari thet
 nakar fore stader / ok far thet skadha aff / eller hwar akomo thet helst er
 som for nempd er / bote fore san' halfo minne an for er sak **H** minne lyte i
 wana / gielden ok the halfo minne epter the the erw til III

Uardar man i handalson wadha stader / hwilka handom han til komber
 swa at ey fylgher hand hngge / wari thet setligim eller stoter a sma
 hand / swa at finger kromma ok onyttas / wari thimolfinger ant
 lytes bot / thw dra / then thet er nast / thw dra / lengste finger dra / then thet
 er nast / dra / litte finger dra **H** wadha stoter stoto i handalson wadha / ad
 tar kromma / wari hwar ta i lytes botom / halfo minne en finger V

Ningger man annan eller selar stono / kastar eller skivter / swa at / hwar
 ghen wulser komber / for an thet / skadha gor / thet er ey wadha / wari
 at the badde wila / then skadham fit / ok then geringe giorde VI

Oher som handals wadha tynar som annan stad tagger for an thet
 skadha gor / eller kastar ober hws / ok ser ey hwar thet mider komber
 eller hwaro handa handals wadha thet helst er **H** thet ma then som
 geringena giorde / wadha est ganga / an thet at / malleghanden wil ey i wadha
 esse standa eller bote er taka **H** i hwar stadi lyte koma i wadha botom swa
 at ey komber affing i the skal lytes bot / quar standa / til thes at / nat / ok an er
 bote / ligge the til siex man i heradeno / hwar han agter lytes bot / by bota eller ey
H tholika skal man i ngom bota at / lytes bot / som gambom VII

Bwar handar man / the gifwi agghanden handen wot / eller bote siex dra
 kan ammat / fa man swan gora / hwar fa thet helst er bote agghanden

Wadha odh
granga

lyfbor ar
kida til
oc xi ar

thynfua 68

xxvii

T Om them som stela i wagarthom tva **T** Om man hugges med apals eller **xxviii**

T Om them som stela hunda i thom **xxv** **T** Om them som stela fiska of nat **xxvi**

T Om man gifuer androm sak fore bodragh **xxvii**

T Om larsman sepper ihusue to heptom **xxviii** **T** Om finder huttas i weghe **xxix**

T No hnat han skal agha som synd hute eller griper han til lysninga hute **xxx**

T Om man huter synd wtan heradh **xxxi**

T Om man huter amars tarapt fa **xxxii** **T** Om man huter strandwale a sak **xxxiii**

T Om man huter amars tarapt fa **xxxii** **T** Om man huter strandwale a sak **xxxiii**

T Om man huter amars tarapt fa **xxxii** **T** Om man huter strandwale a sak **xxxiii**

T Om man huter amars tarapt fa **xxxii** **T** Om man huter strandwale a sak **xxxiii**

T Om man huter amars tarapt fa **xxxii** **T** Om man huter strandwale a sak **xxxiii**

T Om man huter amars tarapt fa **xxxii** **T** Om man huter strandwale a sak **xxxiii**

N war som stel mandz fa / net / sum far / geter / eller hnat fa thet helst er stel thet i husom / jme / eller a mark wte / of ar aars gamalt / draggler / skogh / stywl / of noter thet / eller noter thet / i sielfsue husom eller i amars / thet thet / god han heter gorthusfuer **T** waderer han fangen of ihuf nath n3 honom / tha skal han bindas of meth ihufnathe til things foras of thet wtna lata n3 tollf mannom of fweria at han ar sauder ihufner / at them ihuf nathe som thet meth honom fordes sidan domes til galghans of legge ogilder for fina gorming / of hans lasore skiptens / ihuy malseghanda kminge of heruhte

H afuer ihufner bolaxmay eller styughbary som peringa hafua jme meth honom / tha ma han ey theva forwerka / wtan thet / wofnas meth fullom skielom at nakat theva hafuer stulth of gomp / of not thet n3 honom / ar ey thet / tha skal a theva del forst / aff skiptas

G gorthusfuer gifter / tha skal dms hustru luttet wdan skiptas / wtan thet wofnes n3 fullom skielom at hon hafuer stulth not of gomp n3 honom **T** no kan them som staddan fik eller kminge lenfuer / hustronne sculd gifua / tha er hon til wuzordha kming / weri sigt n3 tollf mana edde at hon aldre notte eller gomsde nakat / n3 honom thet / hon wiste at stulth waz giter / hon ey them edden ganget / tha gange hemmes lasore til skiptis swa som ha us / giter / hon edden gangit / dan sakles **T** gifner nakar them skuld som i bo laghe wazd meth honom eller peringa hafuo thet jme / tha weri fik n3 saann laghom som hustrun **T** gorthusfuer / htm hauer / forgiort / bathe liff of lasore

thufna (th)

Shal man minne an tva ora sva som kida / lamb / gub gaas eller
 hvarolanda thet helst er som minne an wert an tva ora / warden
 er tabm warden of witrnathen meth tveim manom / of malfeghan
 danom ritha / tha skal han bindas warden gards eller stok of hndi mista
Twites honom thet of warden ey fangen meth / tha wari sik med siex
 manna ede / eller gield ater thet han skal of a the warden til the skyp
Ta hwar man stel thet som halsuan ore er wert eller minne warden
 han ey fangen meth / dyl meth tvegia manna ede eller bote siex ora mal
 seghandanom enstyk thet er frattare boot

Uarden stulich aff bonda / tha skal han thet fore sinom gramom
 lusa / hwar han hafuer mist **T**u hauer han waan a hwar
 hans ermineth / tha skal han thet fara meth sin manom of
 bethas laghiga at ransaka / tha ma ey honom ransakan synas / the sculu
 tva man til taka sin hwar / thera / tha skal they signa som ransakan bettes
 hwar han hafuer mist eller hwar thet er / tha skal han signa hwar inne
 ar for they / tha sculu the fagiorde in ganga / of sva ransaka at bonden
 hafin ey wadia aff they **T**ar thet thet inne som aff honom stulich ar
 tha skal stotia an windogh ar sva stovt a wag at they thufnarden
 marte in kastis aat of ligger ey fialatta Eller ar glugger budir sul sva
 stor at tholka marte in kastis aat / tha agher bonden warden / at wena
 sik meth tolf manna ede **T**u er hwar windogh eller glugger till
 tha agher han ey warden **T** sin of bonden ransakan / harte warden the
 mark / tha agher warden over sinom haldas / of bonde skal bndkasta
 op skera / of nesti gramom thet stempra **T**u komber bonde ater in
 sinom gramom / tha stander him fore meth wagh of wari / far han srap
 som fore stander meth wariande himd / wari ogilder **T** fa the srap eller
 far som til koma / tha wari ah / thegilt **T**u birta the hams de / of gan
 ga in of ransaka / hnta the they thufnar the eyter lera / tha magho the
 han taka of ul things fora / of stande thwof vnt **T** hnta the eyter thet
 the ransaka eyter / wari tha orsaka fore the skul honom gaff methan the
 hnto thet eyter / of the bote the mark som ransakate fore hnta thet
 of the wari alle saklof thet wari nemde **T** lastom thufom agher bonde
 warden of ey of stom **T** warden of hwar they thufom som han hauer las of
 myla at

Amfina 6f

fangit / ok sigher sinu hemols wita / tha sculu the bolfaste man / tagh fore
ganga / tha scal han sinom hemolsmanne ok sinom wituom fore koma juna
the wiken / an han or junan heradz / eller land ok saghsaghu / ar han wot
rikes / tha kinu sinom hemolsmanne fram junan nat / ok ar / wari sakles
ok they swari sakom som til ar leed

+

Amfina 6f

Sampner man sm hemolsman / thet till wim ok witrne / okomber
them ey fram junan lagha stemnodagh som odwanti or sakt / tha
wil han forfaldz witrne hera / tha ar thet eet / an han / sotta seng
eller sawom ligger / amrat / an han er / rikens thienest / tridha at han giter
ey kinuich fore sinom odwinom / fierde an han hafuer cels hogghr an hafua
thawff / fempe an han ar witrnes farin / theta scal han wita meth them bol
fastom manom / sm han till natra thesa forfalta gripa kan / **Comber ha**
sinom hemolsmanne fram / tha waardhe han bache ledho ok hyswuo / ok they
wari sakles fram sik giter leet

Forfals witrne

Oter han ey sinom hemolsmanne fram kinuich / tha scal han fram
koma sinom wim ok wituom / sidhan agher wimen salen fram koma
komber han fore / tha ar wimen sakles / **giter** han ey salen
frankinuth / tha agher wimen wita / at han war wim at the kape / tha sku
in witrnesinen / werra mz sinom edhe at han war wim ok the wawo witrnesinen
bidhene a begias thesa weggha / **lati** tha wot thet klandat / war fore hono
ok wari sakles / ok wimen gielde honom ater meth fullom gielsom / swa mykic
thet / wert / war som han wingat / hafde

xviii

Du dyll wimen sigher sik ey wingat / hafua Orkar they som kapte them
bolfastom manom / som wiche thesa kep wawo / ok tolf mania edhe
at han war wim at them hafte / eller hwar / thinge thet helst war
tha jak thet kapte / ok thesa wawo witrnesinen thet till / ok the agher thumid
hemola halda / eller fult fore gieldd / Orkar han them wituom / ok fyller
they edhen / lati wot thet klandat / war / ok wari sieluer sakles / ok wimen
gielde honom ater fullom gielsom / thet han wingat / hafde

xix

Du eru ey witrnes fialh till som wiche kapt / wawo / ok wimen skulde
til at binda / aghe tha wimen witrnes at / dylha mz tolf mania
the war wim at the kawe / **Ab** the agher jak thet

Amfua

eller fore haft bliff the mark til the scriptis / ok fore byrdte siex ora malssegga
danom enstlyt / wites thet natvorn weni sigt m3 tollf manna edge / eller
bote som for er sake

Do stiel man humbla w humbla gawdom / eller i dom / eller i skar
rom / eller hwar han weyf / wazder takm wazder / binde han ok
fore til things / san doma til liss laet / huch at mista / eller hini
epter thy som saken ar til **H**wem thet wites dyl epter thy som saken giss
eller bote som for er sake

at bytting. b.
caplo xxxv

Do stiel man fiska aff natvorn / aff miewdom / eller aff androm fiska
ketolom / wazder han takm wazder / bote the mark **H**stiel han
nat eller amoz fiske tool / stande thins vit / epter thy thet ar /

Oisuer man androm sculs fore bodragh / tha dyl metz tollf manna
edge eller bote the mark fer

Uwar som synd huter a wegh eller wazay wegh / hwar synd thet
gelft ar / tha agter han thet lisa a weghenom wte fore weghsa
vandom mannom / the honom fylgga / eller mota **E**ro ey the til
tha lise i nestra by ok fore sinne sokn / sidhay a heraz thinge ok landz thinge
komber then som mist hauer for an lyst ar / sigter al merke ok san jartekne
tha fover til sin seluer tridji ok taki sit / ater wtan liss **K**omber engen then
wazder hemes jman nat ok aar / taki the lise himngun ok tridkingen
then som hute

Haner **H**gen witue so hute **H**at han hafuer thet lagdligga lyst
tha / **H**weri til sin then som mist hauer / seluer tridji ok taki sit
ater ok then agte tridking som hute epter thy som medzmen sig
gia synd wana betre eller wazre **H**gruper man at lysninga wotnom ogg
faldz at them / tha bote ok thusther heto hwaro sak epter sinom wotnom

Huter man synd wtan heradz tha skal hon foras til nestra by / ok
ni **H**ger fetia ok lisa lata / fore thy / at engen synd ma aff thy
heradze foras som han war sinney / i for an wote ar nat ok
aar / eller weter aghande epter komber

Huter man amars fa / tamay haft eller skudt / eller bysa / koo /
faay / geet / eller thet mytia fa ar / thet agter aghanden til sin

Thinfna th

Swera sielfuer tridhi / ok taki sidhan sit / ater / wray lōf / ok hī gōvi sīk
Arthufna meth hysingā wotnom **Q** wēth hōste hōrse ok hysa mā
man yrba ok andra sīna thinfna gōra meth / ok sīn dōwēde meth fōra
at / sēkleso hīman hōvādī ok ey wōtan / sidhan thōt / ar / laghlika hyst / a thing
ok lagha doma til tabne / til thes wōter / eghandē epta / kōmber **Q**
hwar sōm thōt yrfer meth / eller nakra sīna thinfna gōr / fōr an
thōt ar / laghlika hyst / bōte thōt mārk **xxxv**

Hiter man stwandwra / i salto watne eller frisko / thōt / wōtōr
eghandē ar ey nār / eller hēus bōdī / ok hān swēt / ey hwar
hēus er kunnich / hysar hān laghlika / thā agthar hān tridhning
sōm hūte / ok eghandē wālyti / ok sigthi sām / hārtokne til meth / wēgā
mānna wōtnom **Q** kōmber hān ey sīman nār / ok ar / thā taki kunn
gōr wālyti ok tridhning / thōt sōm hūte

eller man buty fınd / ok hysar laghlika / thā agthar hān hāna
fınd / kōmber engon sōm laghlika wōtfer kōmber sīman
nār / ok ar / thā agthar kunniger wālyti ok tridhning / thōt **xxxvi**

Hiter man buty fınd ok hysar laghlika thā agthar hān hāna
fınd / kōmber engon sōm laghlika wōtfer kōmber sīman nār
ok ar / thā taki kunniger hāpt / ok hāpt / thōt sōm hūte **xxxvii**

Hā stacha thōt man / i / sūnder hūter / thā / skal hēn sīk
Arthufna gōra mē / hysingā wōtnom / ok sidhan sōwōr
thōt til sīn sōm mīst / hāfuer sielfuer tridhi / ok taki sit / ater
wray lōf

Q hā the godse hielpa wūdan eide / eller wō swō / eller fōre hā
wari man sīwa myklo bōtne ok taki aff thōt godse **xxxviii**

O agthar nakar man wōtan lāgā eller legtho / amāns hāpt / eller
skōwt / eller wōdā / eller gōr nakra hānda sīna / thā fōra thōt
meth **Q** kōmber eghandē epta / ok fōr ar / sāmān / thā agthar
hān til thingō fōras / hāstū sidhan eghandē wāls hwar / hān wōl hēlder hān
til thinfō eller til wānsman wōmna / epta / thōt sōm lagh / sigthi

Id i bygning
ca xxxviii

to rōnt wōd
ca 100

U ag
th
to
bit sīn thōt
slōper hān
H w
at
w
sūfnes r
mārk / kōm

luff
no
sōm
alep
māg
wōt
fōr
wōt
fōr
wōt
fōr

thinfna th

xxxvi

Uagher may al samay thuff ob thufnath / tha agher they som
thinfuen tok al thet thinfuen atte thet mech sigt / ob bonden
taki sit acen wtan peninga **U**gaver som man far laghlike ta
biti fm thuff / tha skal han antwarthas kunnge lantfuarne til godma
schipper han honom tha swar tholike fore som bonden sculde swara *xxxvii*

Hwer som fangar samay thuff ob schipper honom onesttom for
at han er laghwinen bore fraticgh mare / wader ob thuf
wer laghwinen / tha takis ey lasn fore han / wtan sghengis
In fures nakar lasn fore han taka gifwi kunnge lasn ob a fraticgh
mare / kunnge wiser

Quam dat dorum dicit torgo mures

Libro... Anno... Anno... Anno...

... Anno... Anno... Anno... Anno...

... Anno... Anno... Anno... Anno...

... Anno... Anno... Anno... Anno...

Raphaelus

... Anno... Anno... Anno... Anno...

**O deus inquam annus verat annus
Cue amor hac illat pellit sanctorum gratia**

... Anno... Anno... Anno... Anno...

... Anno... Anno... Anno... Anno...

... Anno... Anno... Anno... Anno...

... Anno... Anno... Anno... Anno...

